

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ЧУМАЧЕНКО Марина Петрівна

УДК 745/.749 (477.54/.62) «18 – 20»

**ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ВИРОБІВ
СЛОБОЖАНЩИНИ ХІХ–ХХІ ст.
(генеза та сучасні тенденції)**

спеціальність 17.00.07 – Дизайн

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Харків – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківській державній академії дизайну та мистецтв
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат архітектури, доцент
Омельченко Ольга Миколаївна
Харківська державна академія дизайну і мистецтв,
доцент кафедри дизайну тканин та одягу

Офіційні опоненти: доктор культурології, доцент
Кікоть Антоніна Андріївна
Харківська державна академія культури,
професор кафедри режисури

кандидат мистецтвознавства, доцент
Яковець Інна Олександрівна
Черкаський державний технологічний університет,
доцент кафедри дизайну

Захист відбудеться «8» грудня 2015 року о 15-00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.109.01 у Харківській державній академії дизайну і мистецтв за адресою: 61002, м Харків, вул. Червонопрапорна, 8.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківської державної академії дизайну і мистецтв за адресою: 61002, м. Харків, вул. Червонопрапорна, 8.

Автореферат розісланий «6» листопада 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Є.О. Котляр

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасні глобалізаційні процеси, що відбуваються по всьому світі, актуалізують і проблеми, пов'язані із середовищем існування людини. Дизайн як проектна діяльність певною мірою відповідає за вирішення багатьох питань у зазначеному русі. Серед них – дизайн сучасного інтер'єру, його зв'язок із національними та регіональними традиціями.

Кілька хвиль національного підйому, що відбувалися у незалежній Україні, сприяли поширенню інтересу до національно-орієнтованих, пов'язаних із місцевими традиціями, виробів. Однак, здебільшого, ринкова пропозиція сьогодні репрезентує поверхневі стилізації і часто – низької якості. Певною мірою засиллю несмаку протистоять виставкові проекти, наукові дослідження, присвячені національній спадщині у галузі декоративно-прикладного мистецтва. Вони утворюють потужну базу аналогів для сучасних дизайнерських розробок. Однак, Слобожанський доробок у цьому загальноукраїнському реєстрі поки що становить незначний сегмент. Крім того, розвиток сучасної дизайн-практики потребує не лише каталогізації кращих надбань, а й розробки теоретичного підґрунтя для використання національних (у всьому розмаїтті місцевих проявів) традицій матеріальної культури у дизайнерському проектуванні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації кафедри «Дизайн тканин та одягу» ХДАДМ, а також відповідно до держбюджетної програми досліджень: «Мистецтво Слобожанщини XVII–XX ст.» (2002–2004 рр., державний реєстраційний номер 010U005435), та «Формування і розвиток парадигми екологічного дизайну» (2011–2012 рр., реєстраційний № 0111U003934).

Мета та задачі дослідження. Метою дисертації є виявлення генези інтер'єрного слобожанського текстилю XIX – поч. XXI ст. та визначення основних тенденцій його використання в сучасному дизайні. Для досягнення визначеної мети поставлено наступні задачі:

- проаналізувати наукову та спеціальну літературу з означеної теми;
- розглянути роль і значення текстильних виробів в оздобленні слобожанського народного житлового предметно-просторового середовища; класифікувати традиційні текстильні вироби за функціональним призначенням;
- охарактеризувати регіональну своєрідність художньо-технологічних особливостей народних текстильних виробів Слобідської України, їх композиційно-колористичні, іконографічні, семантичні та технологічні особливості виготовлення й оздоблення;

- визначити вплив промисловості на розвиток слобожанського текстилю;
- висвітлити взаємозв'язки слобожанської текстильної традиції та художніх і дизайнерських практик;
- виявити основні тенденції розвитку дизайну тканин за народними мотивами, визначити найбільш поширені методи використання досвіду традиційного слобожанського текстилю;
- сформулювати основні вимоги до проектування відповідних виробів.

Об'єктом дослідження є дизайн інтер'єрних текстильних виробів Слобожанщини XIX – початку XXI ст., **предметом** – художні й технологічні особливості народних текстильних виробів Слобідської України та засоби їх використання в сучасному дизайні.

Географічні межі включають східні області України – Харківську, захід Луганської, північ Донецької, схід Полтавської, південь Сумської. *Хронологічні межі* охоплюють час з XIX і до початку XXI ст.

Методи дослідження визначаються як задачами, так і специфікою матеріалів, що вивчаються. У процесі роботи використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Серед них – методи систематизації й типологізації, прийоми формального, семантичного, образно-стилістичного, порівняльного аналізів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації *вперше*:

- виявлені основні тенденції використання народних традицій у сучасному дизайні текстилю для інтер'єрів різного призначення;
- визначені методи та запропоновані вимоги до використання досвіду традиційного слобожанського текстилю, висвітлено його художньо-образний потенціал для сучасного дизайн-проекування, пошуку шляхів оновлення засобів художньої виразності та стилеутворюючих елементів;
- уведено до наукового обігу низку нових пам'яток (95) народного текстилю Слобожанщини;

удосконалено:

- уявлення про художньо-образні особливості текстильних виробів для інтер'єру народного житла Слобожанщини;
- розуміння характеру взаємозв'язків слобожанської текстильної традиції та художніх і дизайнерських практик.

набуло подальшого розвитку:

- уявлення про регіональне розмаїття народних текстильних виробів та практику використання традиційного надбання у сучасному дизайні;
- осмислення впливу промисловості на розвиток інтер'єрного текстилю.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання в процесі підготовки студентів мистецьких навчальних закладів з дизайну текстилю, а також у творчій роботі дизайнерів-практиків.

Апробація результатів дослідження здійснювалась на міжнародних та регіональних конференціях, а саме:

в Україні:

- Всеукраїнська науково-методична конференція «Матеріально-художня культура: проблеми теорії та практики» у Харківській державній академії дизайну і мистецтв / доповідь «*Перспективи розвитку народних традицій текстиля*» (Харків, ХДАДМ, 2012); Всеукраїнська науково-практична конференція «Матеріально-художня культура: проблеми теорії та практики» / доповідь «*Вплив промисловості на виготовлення народних текстильних виробів на Слобожанщині*» (Харків, ХДАДМ, 2010); V Міжнародний форум «Дизайн-освіта 2009». Дизайн-освіта 2009: сучасна концепція дизайн-освіти України. Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції / доповідь «*Сучасні проблеми в дизайні тканин*» (Харків, ХДАДМ, 2009); Всеукраїнська науково-методична конференція «Дизайн-освіта 2008: умови адаптації до європейського освітнього та наукового простору» / доповідь «*Рушники Слобожанщини у фондах Харківського історичного музею*». 15 квітня (Харків, ХДАДМ, 2008); Науково-практична конференція «Проблеми збереження і шляхи відродження традиційних слобожанських промислів» / доповідь «*Килимові вироби Слобідської України*» (Харків, ОЦНТ, 2008); IV Міжнародна науково-методична конференція «Дизайн-освіта 2007: головні вектори розвитку вищої дизайнерської освіти в контексті Болонського процесу» у Харківській державній академії дизайну і мистецтв / доповідь «*Особливості формоутворення народного житлового інтер'єру Слобідської України*» (Харків, ХДАДМ, 2007);

за кордоном:

Міжнародна конференція у дистанційному форматі «Science and Education a New Dimension» / доповідь «*Этнодизайн и методы его проектирования в современных текстильных изделиях*» (Угорщина, Будапешт, SEND, 2014); Всеросійська науково-практична конференція «Вестиментарная матрица орнамента в культуре Слобожанщины / доповідь «*Семантика украинской народной орнаментики Слобожанщины*» (Росія, Белгород, БДІКМ, 2012); II Всеросійська науково-практична конференція «Костюм в современном социокультурном пространстве» / доповідь «*Дизайн ткани для одежды по народным мотивам*» (Росія, Белгород, БДІКМ, 2009); Регіональна науково-практична конференція «Костюм в современном социокультурном пространстве» / доповідь «*Семантика украинской народной орнаментики Слобожанщины*» (Росія, Белгород, БДІКМ, 2006).

Матеріали дослідження використано при розробці програм авторських курсів з проектування, з роботи в матеріалі та етнографічної практики, що викладаються дисертантом у ХДАДМ на спеціальності 7.020210 – «Дизайн» спеціалізації «Дизайн тканин» з 2003 р.

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладені у 7 статтях, опублікованих у фахових виданнях з мистецтвознавства, що входять до відповідного переліку ВАК та МОН України, та 9 матеріалах доповідей на конференціях.

Структура та обсяг дисертації визначаються її метою та завданнями. Робота містить вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел (212 найменувань) і три додатки: А – глосарій (137 термінів), Б – таблиці та схеми (11 позицій), В – альбом ілюстрацій (134 позиції) та їх перелік. Обсяг основної частини роботи становить 165 с., повний обсяг із додатками – 353 с.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми, визначаються мета, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження. Розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів. Наведено відомості про апробацію результатів дисертації, її структуру та обсяг.

У **першому розділі «АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРИ, ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ»** представлений огляд наукових праць кінця ХІХ – початку ХХІ ст. у контексті обраної теми, охарактеризовані джерела та методи дослідження. У підрозділі **1.1. «Стан наукової розробки проблеми»** встановлено, що вивчення інтер'єрного текстилю Слобожанщини тривалий час здійснювалося переважно в контексті етнографії та декоративно-ужиткового мистецтва. Перші розвідки та публікації, присвячені матеріально-мистецьким традиціям Слобідської України, пов'язані з такими іменами видатних науковців, як Д. Багалій, М. Сумцов, С. Таранушенко, Д. Щербаківський.

У подальшому текстильні вироби Слобожанщини згадуються, переважно, у загальних працях, присвячених українському народному мистецтву. Лише з набуттям Україною незалежності розпочався процес послідовного вивчення регіональних традицій України. Слобожанська вишивка здобула висвітлення в наукових розвідках О. Лисенко, В. Сушко, каталозі текстильних виробів з колекції О. Тройно. Вагоме підґрунтя для вивчення крелевецьких рушників утворюють публікації таких вчених, як О. Боряк, А. Карась, Г. Нечаєва, О. Майданець та Н. Сасико та ін. Соціокультурні аспекти розвитку текстильних промислів та виробів Слобожанщини розглядаються в працях І. Вановської, Н. Прилипченко.

Перші спроби уведення слобожанського текстилю до кола досліджуваних матеріалів у дизайнерському напрямку простежуються в дисертації О. Васіної, де розглядається трансляція семантичних, естетичних, технологічних складників національної та матеріальної культури Слобожанщини у сферу проектно-художньої діяльності, мистецького середовища та промисловості. Текстильні вироби згадуються дослідницею лише побіжно, однак є важливою зміна точки зору з етнографічної на дизайнерську.

У підрозділі також висвітлюється внесок у вивчення художніх, функціональних, символічних та технологічних особливостей українського текстилю таких науковців, як О. Никорак, Т. Кара-Васильєва і З. Чегусова, Р. Захарчук-Чугай, Я. Запаско, М. Селівачов, В. Яковлева та ін. Праці згаданих вчених справили вплив на формування напрямів дослідження та його методик. У підсумках зазначається, що недостатньо розробленими залишаються питання відображення слобожанських текстильних традицій у сучасному дизайні. Потребує вивчення проблема взаємовідношення між традиційною культурою та об'єктом професійної діяльності дизайнерів, в тому числі й дизайнерів текстилю.

У підрозділі **1.2. «Методи та джерельна база дослідження»** обґрунтовано вибір методів аналізу та охарактеризовано джерельну базу. В роботі застосовувались комплексний, системний, історико-культурологічний, мистецтвознавчий підходи з використанням як загальнонаукових, так і спеціальних методів аналізу. Серед них: *методи текстологічного та критичного аналізу* у вивченні та узагальненні бібліографічних джерел; *прийоми системного та типологічного аналізів*, за допомогою яких виявлено традиційні форми текстильних виробів; *структурно-функціональний* метод дозволив урахувати побудову народних текстильних виробів та їх взаємодію з оточуючим середовищем. Використання *формального, образно-стилістичного та порівняльно-аналітичного* методів аналізу надало змогу визначити загальні тенденції та специфічність народного текстилю Слобідської України.

Методологічною базою роботи послужили праці таких дослідників дизайну та народного мистецтва, як В. Даниленко, Р. Захарчук-Чугай, М. Селівачов, О. Никорак, Т. Кара-Васильєва.

Джерельною базою роботи стали експедиційні матеріали, зібрані автором упродовж 2000–2014 рр. у селах Луганської, Харківської, Сумської та Донецької областей. Отримані фотоматеріали, окремі зразки народних текстильних виробів, матеріали інтерв'ю та опитування складають фактологічну базу дослідження.

До джерельної бази також залучено експонати з фондів музеїв Києва, Харкова, Луганська, Донецька, Сум; районних музеїв міст Сватове,

Слов'яносербськ, Старобільськ, Станиця Луганська, Чугуїв, Куп'янськ, Охтирка, Новоайдар, Попасна та приватних зібрань, а також колекцій із фондів окремих селищних музеїв Гречишкиного, Смолянинового, Співаківки Луганської області. Значна кількість фотоматеріалів вводиться до наукового обігу вперше.

У другому розділі **«НАРОДНІ ТЕКСТИЛЬНІ ВИРОБИ В ДИЗАЙНІ ЖИТЛОВОГО ІНТЕР'ЄРУ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.»** визначаються найбільш розповсюджені типи народного житла Слобідської України ХІХ – початку ХХ ст., а також роль символіки та художньо-композиційних принципів у створенні «всесвіту» хати.

У підрозділі **2.1. «Класифікація і функції слобожанського народного текстилю»** запропонована класифікація народних текстильних виробів для житлового інтер'єру, розроблена на основі системи відомого українського мистецтвознавця О. Никорак. Головним критерієм у систематизації народних текстильних виробів для інтер'єру є функціональне призначення, що дозволяє виділити наступні асортиментні групи: оберегові рушники, які були духовним і композиційним центром селянської оселі, текстиль для ліжка (рядна, ліжники, кудрі, покривала, наволочки, підзори, постільна білизна); текстиль столової білизни (скатерті, рушники, дяжники, утиральники та стирки); килимові вироби (килими, коци); тканини для вікон (рушники, завіски). На початку ХХ ст. в інтер'єрах сільських хат з'являються штори, завіски для дверей та вікон, столові серветки, на підлозі – підстилки (хідники), металеві ліжка прикрашають завісками на бильцях та накидками для подушок.

Виявлено, що інтер'єрний ансамбль текстильних виробів – одна з найчисленніших родових структур упорядкування просторового середовища житлового інтер'єру. Утилітарно-практичні призначення кожної групи текстильних виробів сформували їх художні особливості. Менш оздоблені вироби застосовували для щоденного вжитку, а вироби, які були більш вишуканими, використовували в оздобленні інтер'єру на свята.

У підрозділі **2.2. «Текстиль в інтер'єрі народного житла»** висвітлено особливості художньо-образних та конструктивно-просторових характеристик формоутворення житла Слобідської України. Виявлено характерні прийоми художньої виразності за рахунок виділення акцентів – посилення виразності окремих текстильних виробів або груп текстилю (текстиль для ліжка, столова білизна). З'ясовано, що рушники на вікнах і килими на стінах підпорядковувалися святому куту (покуть), що був домінантою складовою в загальному рішенні інтер'єру. Ліжка оздоблювалося більш стримано, стіл і лави прикрашали текстильними виробами тільки на свята. Останнє дає підстави виділити дві категорії текстильних виробів: стаціонарні й тимчасові.

Космологічна система захисту від духів зла, що закладена в концептуальну основу будівництва, облаштування житла і господарчих

споруд, знарядь праці, притаманна і текстильним виробам. Усталені канони в системі архітектурного облаштування народного житла відбивали макрокосмос в мікркосмосі слов'янської оселі. «Всесвіт» народної хати можна розподілити на три яруси. *Верхній ярус* житла мислився як зв'язок із небом, високою сферою світотворення. Сволок виконує роль охоронця оселі, лінії, на якій вона тримається і яку не сміють переступити злі духи. *Елементи середнього ярусу* (стіни, двері, вікна, простінки) – це проміжок між ідеалізованою небесною сферою і підземним світом. Вікна і двері виступали в ролі каналів спілкування людини з навколишнім світом, наділялися магічними властивостями оберегів житла. *Нижній ярус* (долівка, підпідччя, призьба) – це поєднання з Матір'ю-Землею, нижнім світом творення, межа світу наземного і підземного.

Підкреслено, що народне житло на Слобідській Україні в ХІХ – початку ХХ ст. було, по суті, сакральною спорудою. Воно заповнювалося магічними знаками, речами, оберегами. В цьому свою роль відігравало і спеціальне оздоблення житла. Вся хата перетворювалася в магіко-практичний оберіг, в якому кожна річ отримувала особливу цінність.

У третьому розділі **«ХУДОЖНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ НАРОДНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ВИРОБІВ»** висвітлено особливості композиційної побудови творів народного текстилю, виявлено використання традиційних виражальних засобів (декору, домінуючих мотивів, графічних прийомів і кольору) у взірцях інтер'єрного текстилю Слобідської України ХІХ – початку ХХ ст.

У підрозділі **3.1. «Регіональні традиції створення текстильних виробів Слобідської України»** розглядається декоративне вирішення текстильних виробів різних типологічних груп і підгруп, які, при своїх споріднених властивостях, мають відмінні риси відповідно до етнічного осередка. В українських текстильних виробках Слобідської України найширше представлені смугасті й сітчасті орнаментально-композиційні схеми. Важливим композиційним принципом у створенні тканин є визначення масштабу візерунків залежно від призначення виробу. У певній групі текстилю використовують пріоритетні тонально-кольорові переваги, що зумовлено функціональним призначенням текстилю.

3.1.1. «Композиційно-колористичні особливості декору». Встановлено, що кожному виду інтер'єрних тканин притаманні певні прийоми декорування, зумовлені технологічними можливостями створення тканини переплетенням або нанесенням на її поверхню орнаментальних мотивів, які можуть бути утворені засобами певного розташування візерунків на тканині (вибійка, вишивка). Декор текстильних виробів Слобожанщини найширше представлений смугастими орнаментально-композиційними схемами. Сітчасті й замкнені композиційні схеми використовувалися в рішенні килимів,

рушників, рідше скатертин (дяжників). Відмінністю текстильних виробів Слобідської України є визначення масштабу візерунків і їхньої кольорової маси. За певною групою текстильних виробів виступають пріоритетні тонально-кольорові сполучення, що зумовлено їх функціональним призначенням (вироби верхнього, середнього і нижнього ярусів). Тональна насиченість виробів підвищується відповідно до ярусу. Зміст і форма орнаменту також посилює домінанту у декоруванні текстильних виробів. Характерною колірною гамою для верхнього ярусу є біло-червона, для нижнього червоно-чорна з додаванням синіх, зелених і коричневих кольорів.

3.1.2. «Домінантні мотиви і семантичні значення текстильних виробів». Найпоширенішими мотивами декору народних текстильних виробів є рослинні та геометричні, що виконуються як окремі зображення, так і разом. Рослинні мотиви через інтенсивність зображень, розміри та тонально-колірні відношення виконують роль композиційної домінанти. Геометричний мотив виконує роль допоміжного елемента композиції, акомпанементу до основного рослинного мотиву і лише в разі вирішення декору в графічній манері він домінує.

Збереження в декорі народного текстилю Слобідської України давніх релігійних символів пояснюється ритуальним характером тих виробів, які оздоблювалися текстильним візерунком. Орнаментація текстильних виробів (рушників, скатертин, дяжників, килимів, підзорів тощо) наскрізь пронизана магічними заклинаннями, символічними «письменами», головну роль в яких відігравали символи, пов'язані з аграрними роботами (символи плодючості землі, води і сонця). Рослинні мотиви зображення вазонів, Древа Життя запозичені з Полтавських, Середньодніпряньських орнаментів.

3.1.3. «Взаємозв'язок художньої виразності та технології у дизайні текстильних виробів». З'ясовано, що текстильні вироби з точки зору художньо-технологічних особливостей виготовлення поділяються на три структуроутворюючі групи: вироби, зумовлені технологією виготовлення; вироби, покликані надати мистецької цінності ужитковій речі, утворені з естетичних міркувань; вироби, породжені внесенням додаткових технік оздоблення для посилення естетичної якості твору.

До першої групи належать вироби, на поверхні яких утворюється орнамент (фактура) в процесі виготовлення виробу (ткацтво, мереживо), де колір і рисунок орнаменту не відіграють важливої ролі. До другої групи відносяться текстильні вироби, які в процесі виготовлення отримують виразний орнамент за рахунок фактури і кольору тканини. Третя група характеризується виробами, що декоруються додатковими оздоблювальними техніками з яскраво вираженими орнаментальними структурами, де орнамент не пов'язаний з формою виробу, а тільки походить від неї як розвиток декоративного оздоблення. Такій типологічній схемі відповідають й

орнаменти текстильних виробів, адже вона є результатом народного досвіду, традиційних уявлень про красу і гармонію.

У підрозділі **3.2. «Художній образ народного текстилю»** показано, що в текстильних виробках Слобожанщини найбільш поширені геометризовані мотиви рослин, тварин і людей. Згодом, під впливом міської моди, пластична трактовка окремих елементів наблизилася до натури, що зменшило декоративність, звучність, експресію оздоблення. З переходом до поліхромії текстильні вироби стають більш строкатими, що зумовлене застосуванням фабричних барвників, які не дають м'яких гармонійних сполучень.

У четвертому розділі **«СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ТЕКСТИЛЮ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА»** висвітлюється трансформація народного промислу в дизайнерську галузь, аналізується сучасне дизайн-проекування на основі текстильних традицій Слобожанщини.

У підрозділі **4.1. «Передумови виникнення дизайну текстилю на Слобожанщині»** відзначається, що на зламі XIX – XX ст. на території Слобідської України помітно зменшується обсяг виготовлення виробів народного текстилю. Заходи, які впроваджувала держава з підготовки та підтримання кваліфікованих майстрів і робітників, відкриття ремісничих шкіл і їх утримання, а також державна підтримка художників і музеїв губернського земства з етнографічними відділами, сприяння держави в проведенні виставок і ярмарок з продажем товарів і демонстрацією удосконалених прийомів роботи зробили свій внесок у збереження традицій, складання етнографічних колекцій музеїв Полтави, Харкова, Белгорода, Курська, Воронежа, Сум. Діяльність кустарних промислів сприяла збереженню традицій народного мистецтва, але ринкові відносини поступово знищили велику кількість майстерень і майстрів. Це негативно відбилося на мистецькій цінності виробів: складні техніки ткання, вишивання замінювалися простішими, створювалися спрощені композиції, що призвело до занепаду промислів.

Інтенсивний розвиток промисловості призвів до зменшення хатнього виробництва і зумовив перехід до його промислових форм. На початку XX ст. на Слобожанщині були створені економічні й культурні умови для розвитку текстильної промисловості. Дешева робоча сила, транспортна розв'язка, підготовка інженерів та технологів у Харківському університеті, творчий потенціал шкіл, студій, які готували художників і майстрів для підприємств, заклали фундамент для промислового дизайну й текстильного дизайну зокрема.

У підрозділі **4.2. «Слобожанський текстиль у XX ст.: трансформація народного промислу в галузь дизайну»** висвітлено зміни, що відбувалися у розвитку слобожанського текстилю протягом XX ст. Відзначається, що від початку XX ст. будувалися нові текстильні підприємства, удосконалювалося

обладнання. Бавовняні, вовняні, згодом синтетичні тканини виготовлялися на фабриках міст Харкова та Люботина. За часів радянської влади Харків став одним із лідерів легкої промисловості в Україні, у місті працювали суконна й жакардова фабрики, виготовлялися трикотажне полотно, бавовняні вироби, здійснювалися первинна переробка вовни та наукові дослідження у галузі проблем вирощування тутового шовкопряда. Харків забезпечував текстильними виробами не тільки вітчизняного споживача, а й потреби тодішніх республік. Ремізні техніки ткацтва широко використовувалися для виготовлення інтер'єрних тканин і побутових виробів.

Художнє рішення тканин і виробів урізноманітнілося завдяки творчим розробкам художників, десинаторів і колористів. Тканини створювалися за традиційними техніками переплетень, удосконалювалися завдяки новітнім технологіям. У декорі тканин на початку ХХ ст. спостерігається наслідування традиційних технік. Значний внесок у популяризацію слобожанських орнаментів зробили художники С. Васильківський та М. Самокіш (альбом копій орнаментів у техніці вишивки), який надихав творчу інтелігенцію Харкова і застосовувався як при розробці текстильних виробів, так і в архітектурних проектах. Долучилися до впровадження слобожанських текстильних традицій в художню та дизайнерську практику і М. Синякова, згодом – В. Єрмілов, Б. Косарєв. У дизайнерських проектах В. Єрмілова народний рослинний мотив спрощується до лаконічних геометричних форм. Зберігаючи загальне враження від народного, майстер відмовився від романтично-лагідного трактування, надаючи перевагу динаміці форм і ліній, урівноваженій асиметрії мас і кольору. Він поєднував різностилістичні мотиви не тільки на площині, але і в просторі інтер'єрів.

Протягом усього радянського періоду спостерігається використання як народних виробів, так і промислових текстильних виробів з елементами народних мотивів в облаштуванні житла. Рушники, скатерті, рядна, килими, доріжки тощо завжди знаходили свої місця в інтер'єрі як сільського, так і міського помешкання. У живописних творах Т. Яблонської, І. Мяснікова, Я. Барабас, Г. Травнікова відображено побут пересічного мешканця колишньої УРСР. Полотна демонструють еkleктичне поєднання промислової тканини (з елементами народних мотивів) і власноруч зробленого текстилю.

У 1960–70-ті роки спостерігається нова хвиля інтересу до української спадщини. Архітектори, дизайнери, художники-прикладники розробляли громадські інтер'єри в народному стилі (наприклад, гобелени Г. Тіщенко для ресторану «Старе місто» у Харкові, 1973 р). У таких проектах активно використовувалися спеціально розроблені текстильні вироби.

Випуск тканин і текстильних виробів для інтер'єру в УРСР у другій половині ХХ ст. був зорієнтований на державне замовлення, що визначило нові риси системи декору. Якщо до війни спостерігається наслідування

традиційних технік, то для середини ХХ ст. характерна інтерпретація структурно-фактурних властивостей. У 1970–1980 рр. спостерігаються спроби опанування нових технологічних прийомів. Асортимент інтер'єрного текстилю складався з тканин для оббивки меблів, оздоблення віконних і дверних отворів; столової і постільної білизни, пледів, покривал, килимових виробів.

Кінець ХХ ст. позначився занепадом текстильної галузі. Лише поодинокі підприємства впевнено працювали в умовах ринкових відносин («Харківська прядильно-ткацька фабрика», ЗАТ «Килимовий комбінат “ЕПОС”», Фабрика «Ярославна», Красноградська ХБТФ та ін.).

У підрозділі **4.3. «Слобожанські текстильні традиції в дизайнерських розробках кінця ХХ – початку ХХІ ст.»** подаються результати аналізу сучасної дизайнерської практики, які свідчать про активне звернення проектувальників до текстильних традицій Слобожанщини. У творчих рішеннях простежуються три основні підходи до використання текстильних виробів в інтер'єрі: 1) головний елемент в організації простору; 2) доповнення до решти елементів облаштування; 3) тло для обладнання й декоративних елементів.

При розробці ансамблю текстильних виробів слід враховувати традиції розташування текстильного опорядження в народному житловому просторі, які будувалися на принципах ієрархічності у співставленні виробів, архітектоніці (композиційне співпадіння осей архітектурної споруди з розташуванням текстильного опорядження).

У сучасній практиці проектування інтер'єрів з використанням текстильних традицій Слобожанщини виявлено застосування методів цитування, реконструкції, інтерпретації та стилізації. *Метод цитування* потребує уважного відбору і введення народних творів у сучасний інтер'єр. Слід мати досвід та знання для коректного залучення народного виробу в сучасне середовище, визначення його функції та відповідного місця. В опорядженні інтер'єрів вони виглядають як окрема «цитата» (рушники для прикрашання ікон, накидки для подушок, хідники для підлоги тощо). Метод цитування більш притаманний музейним експозиціям, іноді цей метод використовують в розробці житлового і громадського інтер'єрів.

Метод реконструкції (реплікації) в дизайні текстилю передбачає виконання виробу з оригінальних матеріалів у натуральному розмірі, що дає змогу побачити оселю такою, якою її бачили наші пращури. Метод реконструкції на даний час використовується виключно в музейній практиці.

Метод інтерпретації передбачає переосмислення традиційного матеріалу, але за умов дотримання основних принципів. Встановлено, що цей метод дає необмежені можливості створення художнього образу за народною тематикою. Передусім, він використовується в інтер'єрах установ

громадського харчування – кафе, ресторанів, де не тільки демонструють особливості української кухні, але і культурну спадщину, яка виражається в облаштуванні інтер'єрів, музичному супроводі тощо. Застосування нових будівельних і оздоблювальних матеріалів, поява нових форм в архітектурі, декоративне облицювання і т. ін. знаходить відображення у сучасному житловому інтер'єрі. Цей метод дозволяє використання нових матеріалів і технологій, які продукують подальші дизайнерські рішення середовища і текстилю.

Метод стилізації є творчим відходом від оригіналу, хоча використовує стильові ознаки, форми, окремі елементи. В дизайнерській практиці опорядження житлових просторів виникає необхідність стилізації рішення інтер'єрів в українських традиціях, які передбачають осмислення канонів минулщини і володіння законами композиції, збереження цілісності всього простору і окремих елементів, виявлення доміанти і підпорядкованих додаткових елементів, помірності.

Аналіз сучасної дизайн-практики показує, що зміни в архітектурі, принципах будівництва, будівельних та оздоблювальних матеріалах зумовлюють і зміни в текстилі та його ролі в облаштуванні інтер'єру. По-перше, він втратив свою оберегово-символічну функцію. По-друге, розмаїття асортименту текстилю стало значно більшим. Стали вибагливішими функціональні, практичні й естетичні вимоги до текстилю. Текстиль з народно-ужиткового перетворюється на художній, дизайнерський. Він інтерпретує лад народних текстильних виробів відповідно до сучасних вимог і сучасних стилістичних тенденцій.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз спеціальної літератури засвідчує стійкий інтерес до народних текстильних виробів. Встановлено, що дизайн текстилю за традиційними слобожанськими мотивами розглядається з позицій історичного, художнього, функціонального, семантичного, технологічного, етнографічного та мистецтвознавчого підходів. Водночас до сьогодні комплексного дослідження слобожанського текстилю не відбулося. Залишилися поза увагою фахівців і засоби використання текстильних традицій Слобідської України в сучасній дизайн-практиці.

2. Висвітлено роль і значення народних текстильних виробів в оздобленні житлового-просторового середовища, представлено їх класифікацію за принципом функціонального використання (рушники, текстильні вироби столової білизни, килимові вироби і текстильні вироби для ліжка). З'ясовано, що кожна з груп народного текстилю має свої композиційні схеми побудови, види орнаментальних структур, стильові та

іконографічні ознаки, усталені мотиви, особливості колористичного й фактурного рішень, які підпорядковувалися символіці української хати.

3. В роботі показано, що своєрідність історико-етнографічного та промислового розвитку Слобідської України позначилася на художньо-технологічних особливостях тканин і текстильних виробів, їх чисельності та асортименті. Виявлено, що мотиви орнаментики для текстильних виробів за іконографією та змістом зустрічаються в народних текстильних виробках як Слобідської України, так і сусідніх регіонів. Архаїчні символи в народних текстильних виробках Слобідської України мають єдність змісту із загальнослов'янською знаковою системою. Оздоблення текстильних виробів символами-оберегами більш притаманні магічним ритуалам, пов'язаним із весіллям, народженням дитини, а також з аграрними циклами.

4. Встановлено, що регіональні традиції створення текстильних виробів Слобідської України формувалися протягом тривалого часу і визначають самобутність художньо-технологічних особливостей мистецького явища національної культури. Усталена система передачі ремісничих знань та основних принципів художнього оздоблення текстилю склали стійку народну традицію.

В результаті аналізу зв'язків технології та художньої виразності текстильних виробів виділено три структуроутворюючі групи народних текстильних виробів: 1) зумовлена технологією виготовлення; 2) утворена з естетичних міркувань і покликана надати мистецької цінності ужитковій речі; 3) породжена внесенням додаткових технік оздоблення для посилення естетичних якостей твору.

В дослідженні ідентифіковано іконографічні мотиви народного текстилю Слобідської України за *змістом* (космогонічні, рослинні, зооморфні, антропоморфні); *пластикою* (геометричні, геометризовані, вільні); *кольором* (монохромні, біхромні (найбільш розповсюджені), поліхромні); *технологією виготовлення* (ткані, вишиті, вибійчані, в'язані).

5. Виявлено, що вплив промисловості на виготовлення інтер'єрних текстильних виробів Слобідської України наприкінці XIX – та у XX ст. мав як негативні, так і позитивні наслідки. З одного боку, скоротилася кількість народних майстрів, використання фабричних барвників спростило кольорову гаму, змінилися принципи побудови житла і з ними зруйнувалися образно-змістовні зв'язки інтер'єрного текстилю з окремими складовими оселі. Промисловий розвиток регіону зменшив обсяг хатнього виробництва, проте увів інтер'єрний текстиль до галузі дизайну. Заходи, які використовувала влада щодо збереження народних традицій, відбилися у дизайні художньо-промислової тканини. За стилістичними особливостями вона пов'язана з народним мистецтвом, культурою та побутом. Мистецька

виразність таких виробів постійно змінювалася в процесі історичного розвитку текстильної галузі та інтер'єрного дизайну.

6. У роботі висвітлено вплив слобожанської текстильної традиції на художні та дизайнерські практики харківських митців. Зокрема, підкреслено, що орнаментальні мотиви текстильних виробів краю привертали увагу фахівців різних напрямів. Амплітуда використання слобожанських орнаментів відзначалася широтою: від альбому взірців, підготовленого М. Самокішем і С. Васильківським, до архітектурних об'єктів (декоративне оздоблення фасадів та інтер'єрів ряду будівель Харкові), живописних візій М. Синякової, педагогічній діяльності художньо-ремісничих майстерень та шкіл, дизайнерських розробок В. Єрмілова. У другій половині ХХ ст. інтер'єр ний текстиль стає предметом проектування, але регіональні ознаки художнього образу поступаються загальноукраїнським. Виключення становить творча розробка гобеленів для інтер'єрів ресторану «Старе місто» (Г. Тіщенко).

7. У дослідженні доведено, що наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. з відновленням інтересу суспільства до регіональної культурної спадщини, слобожанський інтер'єрний текстиль повертається до дизайнерських розробок. У сучасній дизайн-практиці, що спирається на місцеві текстильні традиції, простежуються дві провідні тенденції: осмислення народного текстилю як недоторканної цінності, тяжіння до автентики, збереження й копіювання взірців та ставлення до цієї традиції краю як до джерела оновлення художньої мови, матеріалу для подальших творчих розробок. Перша тенденція реалізується методами *цитування, реконструкції*, а друга – методами *інтерпретації та стилізації*.

Серед поширених у сучасному проектуванні прийомів виразно виділяються такі: адаптація усталеного мотиву до іншої форми, матеріалу, кольорів; перенесення усталеного колористичного сполучення в інші, часто абстрактні, форми; розгортання (продовження) геометрії орнаменту з виробу на дизайн навколишнього середовища (супрематичний стиль). Текстильні вироби в сучасному інтер'єрі, втративши зв'язок із сакральними елементами оселі, набули значення фактора стилеутворення, або декоративної деталі.

8. На підставі аналізу традиційного та сучасного досвіду визначені основні вимоги щодо розробки текстильного дизайну за народними мотивами, серед яких: художня виразність, асоціативність образу; поєднання в процесах виготовлення текстилю багатовікового досвіду народного мистецтва та новітніх технологій і тенденцій дизайну. Запропоновані методи проектування передбачають поступове, ретельне переосмислення першоджерел з метою збереження їх емоційно-інформативних, художньо-композиційних та технологічних ознак. Кращі дизайнерські розробки сьогодення свідчать, що традиції слобожанського інтер'єрного текстилю

можуть служити питомим джерелом для пошуку найсучасніших проектних рішень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Чумаченко М.П. Этнодизайн и методы его проектирования в современных текстильных изделиях / М.П. Чумаченко // SCIENCE and EDUCATION a NEW DIMENSION. Humanities and Social Sciences, II (6), Issue : 36, 2014. – Будапешт, листопад, 2014. – С. 50–52.

2. Чумаченко М.П. Средовой дизайн и методы проектирования в системе этнотенденций (на примерах текстильного дизайна Слобожанщины) / М.П. Чумаченко // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв: [зб. наук. пр.]. – Х., 2014. – № 4–5. – С. 26–31.

3. Чумаченко М.П. Народно-ужиткове мистецтво та напрямки етнічного і екологічного дизайну України в процесі підготовки дизайнерів текстилю / М.П. Чумаченко // Мистецтвознавчі записки: зб. наук. пр. – Вип. 20. – К.: Міленіум, 2011. – С. 240–245.

4. Чумаченко М.П. Вибійчані тканини в народних інтер'єрах Слобідської України / М.П. Чумаченко // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв: [зб. наук. пр.]. – Х., 2010. – №4. – С. 64–66.

5. Чумаченко М.П. Слобожанські килимові вироби. Коци / М.П. Чумаченко // Традиції і новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. – Х., 2009. – №3, 4. – С. 75–79.

6. Чумаченко М.П. Методика етнографічної практики студентів спеціалізації «Художнє моделювання тканин» / М.П. Чумаченко // Традиції і новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. – Х., 2009. – № 1, 2. – С. 177–180.

7. Чумаченко М.П. Слобожанські рушники у фондах Харківського історичного музею / М.П. Чумаченко // Традиції і новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. – Х., 2008. – № 1–3. – С. 149–154.

8. Чумаченко М.П. Дизайн ткани для одежды по народным мотивам / М.П. Чумаченко // Костюм в современном социокультурном пространстве: сб. науч.тр. – Белгород: БелГИК, 2008. – С. 88–90.

9. Чумаченко М.П. Значення текстильних виробів у створенні художнього образу народного житлового інтер'єру Слобідської України / М.П. Чумаченко // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв: [зб. наук. пр.]. – Х., 2007. – № 9. – С. 146–150.

10. Чумаченко М.П. Семантика украинской народной орнаментики Слобожанщины / М.П. Чумаченко // Костюм в современном социокультурном пространстве: сб. науч.тр. – Белгород: БелГИК, 2006. – С. 23–24.

11. Чумаченко М.П. Характерні риси і основні тенденції розвитку луганського народного килимарства / М.П. Чумаченко // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв: [зб. наук. пр.]. – Х., 2002. – № 6. – С. 213–215.

Наукові праці апробаційного характеру:

12. Чумаченко М.П. Перспективи розвитку народних традицій текстиля / М.П. Чумаченко // Матеріально-художня культура: проблеми теорії та практики: зб. мат. міжн. наук.-практ. конф. за підс. роб. у 2011–2012 н.р., 16–18 травня 2012 р. ХДАДМ. – Харків, 2012. – С. 151–153.

13. Чумаченко М.П. Вплив промисловості на виготовлення народних текстильних виробів на Слобожанщині / М.П. Чумаченко // Матеріально-художня культура: проблеми теорії та практики: зб. мат. міжн. наук.-метод. конф., 13–14 травня 2010 р. ХДАДМ. – Харків, 2010. – С. 167–169.

14. Чумаченко М.П. Сучасні проблеми в дизайні тканин / М.П. Чумаченко // Дизайн-освіта 2009: сучасна концепція дизайн-освіти України: зб. мат. міжн. наук.-метод. конф., проф.-викл. складу і мол. уч.: V Міжнар. форум «Дизайн-освіта 2009», 27–29 квітня 2009 р., м. Харків. – Х., 2009. – Ч. 2. – С. 69–72.

15. Чумаченко М.П. Слобожанські рушники XIX–XX ст. / М.П. Чумаченко // Дизайн-освіта 2008: умови адаптації до європейського освітнього та наукового простору: зб. мат. міжн. наук.-метод. конф., 15 квітня 2008р., м. Харків. – Х., 2008. – С. 160–162.

16. Чумаченко М.П. Особливості формоутворення народного житлового інтер'єру Слобідської України / М.П. Чумаченко // Дизайн освіта 2007: головні вектори розвитку вищої дизайнерської освіти в контексті Болонського процесу // Зб. мат. міжн. наук.-метод. конф., 25–27 квітня 2007 р. м. Харків. – Х., 2007. – С. 168–170.

АНОТАЦІЯ

Чумаченко М.П. Дизайн інтер'єрних виробів Слобожанщини XIX – початку XXI ст.: генеза та сучасні тенденції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства зі спеціальності 17.00.07 – дизайн. – Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Харків, 2015.

У дисертації комплексно розглянуто традиційний текстиль Слобідської України в контексті народного житлового інтер'єру XIX – початку XXI ст., його перехід до дизайнерської галузі у XX ст. та сучасні проектні форми. На матеріалах музейних фондів і польових досліджень проаналізовано асортимент народних текстильних виробів відповідно до їх функціонального призначення. У роботі висвітлені художньо-композиційні та технологічні

особливості інтер'єрного текстилю, розроблена його типологія, визначені найхарактерніші структурні схеми виробів та домінантні мотиви декору. Виявлено основні методи використання традицій слобожанського текстилю в сучасній дизайн-практиці. Отримані результати дослідження можуть бути використані в проектуванні інтер'єрів різного призначення, дизайнні тканини та текстильних виробів.

Ключові слова: дизайн інтер'єрних текстильних виробів, дизайн середовища, слобожанський текстиль, етнодизайн, орнамент.

ABSTRACT

Chumachenko M.P. Design of Interior Objects of Sloboda Ukraine in the XIX - Early XXI Centuries: Genesis and Modern Tendencies. – Manuscript.

Thesis for Candidate's Degree (PhD) in Arts, in speciality 17.00.07. – Design. – Kharkiv State Academy of Design and Arts, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkiv, 2015.

The thesis is a complex scientific investigation of the traditional folk textile ware in Sloboda Ukraine (Slobozhanschyna) in the context of national housing interior in the XIX - early XXI centuries as well as its conversion into design field in the XX th century and the modern design forms.

On the basis of museum materials and results of field investigation the variety of folk textile ware of this region according to its functionality has been thoroughly researched. The peculiarities of its artistic composition and technology have been highlighted. The textile ware typology has been worked out. The most typical structural schemes and dominating motives have been determined. The leading methods of Slobozhanschyna folk textile ware usage in the modern design have been explored. The results of the research can be used in designing of different interiors, fabric and textile ware as well.

Keywords: design of interior textile objects, interior design, Slobozhanschyna textile ware, ethnodesign, ornamental pattern.

АННОТАЦИЯ

Чумаченко М.П. Дизайн интерьерных изделий Слобожанщины XIX – начала XXI вв.: генезис и современные тенденции. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07. – дизайн. – Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2015.

В диссертации комплексно рассмотрен традиционный текстиль Слободской Украины в контексте народного жилого интерьера XIX – начала

XXI ст., его последовательный переход из сферы народного ремесла в область профессионального дизайна и современные проектные формы. На материалах музейных фондов и полевых исследований проанализирован ассортимент народных текстильных изделий в соответствии с их функциональным предназначением. Подчеркивается, что каждая из групп народного текстиля имела свои художественные особенности, которые создавались в системе выразительных средств: композиционных схем построения, видов орнаментальных структур, стилевых и иконографических устоявшихся мотивов, особенностей колористического и фактурного решений, которые подчинялись общей символике. Доминантные мотивы и семантические значения текстильных изделий для жилой среды складывались на протяжении длительного времени.

Установлено, что региональные традиции создания текстильных изделий Слободской Украины формировались в течение длительного времени и определяют самобытность художественно-технологических особенностей художественного явления национальной культуры. Существующая система передачи ремесленных знаний и основных принципов художественного оформления текстиля составили стойку народную традицию.

В результате анализа взаимосвязи технологии и художественной выразительности текстильных изделий выделены три структурообразующие группы народных текстильных изделий: 1) обусловленная технологией изготовления; 2) образованная из эстетических соображений, призванная придать художественную ценность прикладному изделию; 3) образованная дополнительными техниками отделки для усиления эстетических качеств произведения.

Иконография мотивов народного текстиля Слободской Украины различается по содержанию (космогонические, растительные, зооморфные, антропоморфные), пластике (геометрические, геометризованные, свободные) цвету (монохромные, бихромные (наиболее распространенные), полихромные) технологии изготовления (тканые, вышитые, выбойные, вязаные).

Установлено, что влияние промышленности на изготовление народных текстильных изделий Слободской Украины XIX – начала XX вв. имело двоякий эффект. С одной стороны, изготовление интерьерного текстиля промышленным способом резко сократило количество народных мастеров, фабричные красители снизили колористические качества композиций, с другой – переход от ремесла к промышленности обусловил развитие текстильного дизайна.

В диссертации проанализированы влияния слобожанской текстильной традиции на художественные и дизайнерские практики, подчеркивается, что орнаментальные мотивы местного текстиля привлекали внимание

специалистов разного профиля. Амплитуда использования слобожанских орнаментов отличалась широтой: от альбома образцов, подготовленного М. Самокишем и С. Васильковским до архитектурных объектов (декоративное оформление фасадов и интерьеров ряда зданий Харькова), живописных произведений М. Синяковой, педагогической деятельности художественно-ремесленных мастерских и школ, дизайнерских разработок В. Ермилова. Во второй половине XX в. интерьерный текстиль становится предметом проектирования, но региональные особенности художественного образа уступают общеукраинским. Исключением является творческая разработка гобеленов для интерьера ресторана «Старе місто» (Г. Тищенко, Харьков).

В исследовании доказано, что в современной дизайн-практике широко используется опыт традиционного интерьерного текстиля Слобожанщины. Среди современных проектов прослеживаются две основные тенденции – традиционная и новаторская. Им соответствуют методы освоения этого опыта: 1) цитирование и реконструкция; 2) интерпретация и стилизация. В работе определены требования к разработке текстильного дизайна по народным мотивам, среди которых: выразительность художественного образа, его ассоциативность; сочетание в процессах изготовления текстиля многовекового опыта народного искусства и новейших технологий и тенденций дизайна.

Предложенные методы дизайна текстиля по народным мотивам предусматривают тщательное переосмысление первоисточников с целью сохранения их эмоционально-информативных, художественно-композиционных и технологических признаков. Они могут оказаться плодотворными не только в контексте популярных сегодня направлений, таких как этно- и эко-дизайн или проектирования музейного пространства. Художественно-образный потенциал традиционного слобожанского текстиля позволяет использовать его как источник вдохновения для решения средств выразительности, поиска стилеобразующих элементов.

Ключевые слова: дизайн интерьерных текстильных изделий, дизайн среды, слобожанский текстиль, этнодизайн, орнамент.

Наукове видання

ЧУМАЧЕНКО Марина Петрівна

ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ВИРОБІВ
СЛОБОЖАНЩИНИ ХІХ–ХХІ ст.
(гене́за та сучасні тенденції)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства
17.00.07 — дизайн

Підписано до друку 02.11.2015 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк: різнографія.
Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.
Замовлення № 6252

Надруковано у копії-центр «МОДЕЛІСТ»
(ФО-П Миронов М.В. Свідоцтво ВО4 № 022953)
м. Харків, вул. Червонопрапорна, 3 литер Б-1
Тел. 7-170-354 www.modelist.in.ua